

Tilsyn med adgangsvilkår for transport af gas i DONG Energys opstrømsrørledninger i Nordsøen

Resumé

1. Energitilsynet fører tilsyn med adgangsforhold for transport af naturgas i de opstrømsrørledninger der forbinder de danske gasfelter i Nordsøen (Tyra, Syd Arne og Harald) med Nybrø ved den jyske vestkyst. Der er tredjepartsadgang til opstrømsrørledningerne. Tredjepartsadgang betyder at andre end ejeren/operatøren selv kan få adgang til transport af gas i systemet.
2. Opstrømsrørledningerne er ejet af DONG Energy (herefter kaldet DONG) og DONG anvender opstrømssystemet til transport af egen gas til Danmark.
3. Priser og betingelser for tredjepartsadgang til opstrømsrørledningerne fastsættes ved forhandling mellem ejeren/operatøren (DONG) og den aktør, der ønsker adgang. Aftalerne skal anmeldes til Energitilsynet. Energitilsynets tilsyn indebærer primært en vurdering af, om priser og vilkår i DONGs anmeldte aftaler er rimelige samt en vurdering af, at der ikke bliver diskrimineret mellem ansøgerne.
4. DONG har på sin hjemmeside offentliggjort tariffer og hovedvilkår for en standard transportaftale. Hovedvilkårene indeholder bl.a. bestemmelser om levering og fleksibilitetsforhold ved transporten af gassen. Det ses bl.a., at fleksibilitetsvilkårene afspejler systemets fysiske begrænsning, hvilket Energitilsynet ikke finder urimeligt. Ligeledes finder Energitilsynet, at det er fleksibelt, at det er muligt at indgå aftaler af kortere varighed end et år.
5. Transportkunden og DONGs forhandling af transportaftalen sker på baggrund af hovedvilkårene. Priser og betingelser i den konkrete transportaftale kan afvige fra hovedvilkårene og standardtarifferne, og eventuelle afvigelser fra hovedvilkårene kan få betydning for den endelige tarif. Strammere vilkår (fx mindre fleksibilitet) vil kunne betyde en lavere tarif.
6. I juni 2007 har DONG til Energitilsynet anmeldt aftaler indgået med Shell og transportkunde X om transport af naturgas i opstrømsrørledningssystemet. Dette er første gang, at andre end DONG selv har transporteret gas i opstrømsrørledningerne. Energitilsynet har således ikke tidligere forholdt sig til tariffer og vilkår for adgang til opstrømssystemet.
7. [Fortroligt afsnit fjernet].
8. For så vidt angår Energitilsynets vurdering af opstrømstariffen, har det forhold, at DONG ikke er forpligtet til at udarbejde og levere et revisorpåtegnet regnskab for opstrømsaktiviteten afgørende betydning for det datagrundlag, der anvendes til Energitilsynets vurdering af tariffen.
9. DONG har oplyst, at tarifferne i opstrømssystemet er baseret på, at anlægskapitalen skal forrentes og afskrives inden for anlæggenes økonomiske levetid (fra 1980-[2020-2027^[1]]) under hensyntagen til løbende indtægter og driftsudgifter. DONG forventer at den økonomiske levetid kan strække sig til omkring 2020-2027, hvor selskabet forventer at der kun er meget lidt eller ingen gas tilbage i Nordsøen. DONG har endvidere oplyst, at tariffen er fastsat i forhold til tariffen gældende for konkurrerende opstrømssystemer. Det fremgår af DONGs beregninger, at DONGs tariffer ikke reflekterer de bagvedliggende omkostninger, men at ved fastholdelse af den nuværende tarif indtil [2020-2027] vil der set over hele opstrømsanlæggets økonomiske levetid være et underskud på knap xx mia. kr.
10. Energitilsynet har med udgangspunkt i oplysningerne fra DONG foretaget en række yderligere beregninger til belysning af, hvorvidt DONGs tariffer er rimelige. Ud-

SEKRETARIATET FOR
ENERGITILSYNET

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Tlf. 4171 5400
post@energitilsynet.dk
www.energitilsynet.dk

gangspunktet ved Energitilsynets beregning har været, at DONG for hvert år i tariffene må indregne driftsomkostninger, afskrivninger og forrentning af kapitalen. Formålet med beregningen har været at få en indikation af, om DONGs faktiske fortjeneste er større eller mindre i forhold til hvad Energitilsynet i beregningseksemplet anser som værende en rimelig fortjeneste.

11. Beregningerne viser, at DONG fra 1980 ♦ år XXXX har haft en akkumuleret fortjeneste, der ligger under Energitilsynets reference for en rimelig fortjeneste. I perioden XXXX-YYYY har DONG en akkumuleret fortjeneste der ligger over tilsynets beregnede rimelige fortjeneste, men fra år YYYY og frem til [2020-2027] har DONG igen en akkumuleret fortjeneste under referencen for opstrømsaktiviteten som helhed i perioden 1980-[2020-2027].

12. Energitilsynet finder det væsentligt at vurdere perioden som helhed, da opstrømsaktiviteten er speciel, da der vil være en naturlig ende på driften, når der ikke er mere gas i Nordsøen. Derfor er det rimeligt at se på den samlede levetid af aktiviteten, når det skal vurderes, hvorvidt tariffene er rimelige. Denne vurdering har dog været besværliggjort af, at DONG ikke har udarbejdet et separat regnskab for sin opstrømsrørledningsaktivitet, da det ikke er et lovkrav.

13. Prognoserne om forventet fremtidige gasmængder er behæftet med usikkerhed. Effektivisering ved gasproduktionen i Nordsøen og nye fund kan bevirke, at der produceres mere gas. Energitilsynet har derfor foretaget en beregning, hvor de forventede transportmængder forøges med 50 pct. i resten af perioden indtil [2020-2027]. Beregningen viser, at selvom de fremtidige transportmængder bliver væsentlig højere end forventet, vil der fortsat være en akkumuleret fortjeneste for hele perioden, der ligger under den af Energitilsynets beregnede reference for en rimelig forrentning.

Afgørelse

Energitilsynet vedtog:

14. At DONG Energy's anmeldte forhandlede aftaler samlet set og på det foreliggende grundlag ikke er i strid med bekendtgørelsen om adgang til opstrømsrørledningssystemet, jf. § 5 og § 6 i opstrømsbekendtgørelsen.[2]

15. At der ikke efter det oplyste er grund til at antage, at DONG Energy har udvist diskriminerende adfærd i forhold til tredjeparternes adgang til systemet, jf. de anmeldte aftaler fra 2007 og 2008, jf. opstrømsbekendtgørelsens § 5 og § 6.

16. At DONG Energy's nuværende tarif for 2009, samt tariffen i 2007 og 2008, ud fra det oplyste og Energitilsynets beregninger alt andet lige ikke kan betegnes som urimelig set i forhold til perioden som helhed, jf. opstrømsbekendtgørelsens § 6.

Sagsfremstilling

Indledning

17. Energitilsynet fører tilsyn med adgangsforhold for transport af naturgas i de opstrømsrørledninger der forbinder de danske gasfelter i Nordsøen (Tyra, Syd Arne og Harald) med Nybro ved den jyske vestkyst. DONG har i juni 2007 for første gang anmeldt aftaler om tredjepartstransport af gas i rørledningerne.

18. Energitilsynet skal i forbindelse med sit tilsyn vurdere, om vilkårene i DONGs anmeldte aftaler om adgang til opstrømsrørledningssystemet er *rimelige* samt føre tilsyn med, at der *ikke bliver diskrimineret* mellem ansøgerne.

19. Tilsynsnotatet har været i høring hos DONG og samtlige bemærkninger er indarbejdet i notatet.

Det danske opstrømssystem i Nordsøen

20. Det danske transportsystem for naturgas består ♦ udover transmission og distribution ♦ også af opstrømsrørledninger[3].

21. Opstrømsrørledningerne transporterer gas fra produktionsfelterne i Nordsøen ind til den danske vestkyst, ved Nybro Gasbehandlingsanlæg. Herfra føres gassen videre ind i det danske transmissionssystem. En anden del af de danske opstrømsrørledninger transporterer gas fra Tyra i Nordsøen til Holland via Tyra Vest[4]-F3 ledningen og videre gennem NOGAT. Tyra Vest-F3 går fra Tyra og ned til den sorte pil, jf. figur 1. Endelig er der en række rørforbindelser ved og omkring platformene/felterne, der forbinder disse med resten af systemet.

Figur 1: Det overordnede transportsystem for naturgas

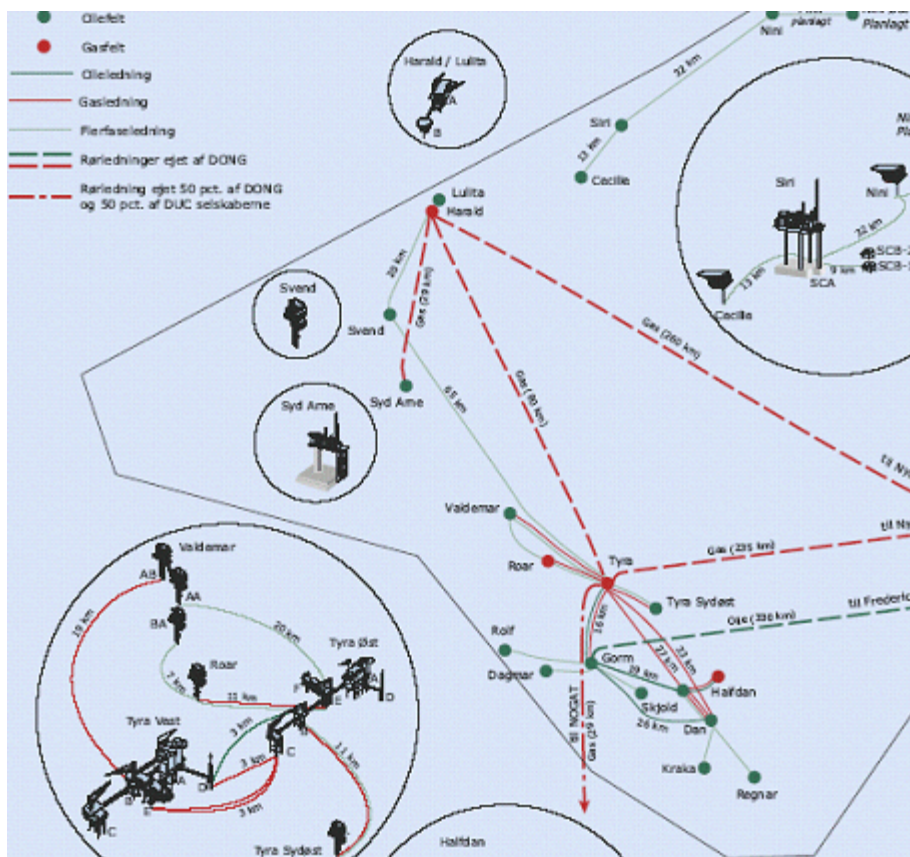
Kilde: GIE Gas Infrastructure Europe

22. DONG ejer og driver en stor del af opstrømsrørledningerne i Nordsøen. Det gælder rørledningen Syd Arne/Harald - Nybro samt Tyra (Øst) Nybro, hvor DONG ejer 100 pct. DONG ejer og driver ligeledes Nybro Gasbehandlingsanlæg.

23. Derudover ejer DONG 50 pct. af opstrømsrørledningen Tyra Vest - F3. DUC[5] - der producerer ca. 90 pct. af den danske naturgas i Nordsøen - ejer de resterende 50 pct. af Tyra Vest F3 rørledningen. Mærsk olie & Gas er operatør på denne ledning. Omkring en tredjedel af Tyra Vest F3 ligger i den danske del af Nordsøen. Resten ligger i henholdsvis tysk og hollandsk område. Tyra Vest F3 rørledningen, giver - via NOGAT forbindelse til det hollandske gasnet og dermed forbindelse til det øvrige europæiske naturgasmarked.

24. Platformene Tyra Vest og Tyra Øst er indbyrdes forbundet med en rørledning på ca. 3 km for at skabe den højest mulige fleksibilitet og forsyningsikkerhed[6], jf. figur 2 nedenfor, der i detaljer viser Tyra feltet opdelt i Tyra Vest og Tyra Øst platformene og den 3 km lange rørledning (de røde streger er gasledninger), der forbinder Tyra Vest og Tyra Øst. Tyra platformene er således knudepunkt for leverancer til Nybro i Danmark og til NOGAT rørledningen, der giver forbindelse til det øvrige europæiske gasmarked.

Figur 2: Detaljeret kort over Tyrafeltet i Nordsøen

Kilde: Energistyrelsen, Danmarks olie- og gasproduktion 2007.

DONGs adgangsvilkår og transportaftaler

25. DONGs opstrømsrørledningsaktivitet er placeret i DONGs kommercielle forretningsområde **Markets**, der bl.a. varetager køb og salg af gas på engrosmarkedet. DONG har ikke udarbejdet et separat regnskab for sin opstrømsrørledningsaktivitet, da det ikke er et lovkrav.

26. DONG er den største udbyder af gas på det danske marked. I 2007 var DONGs gassalg[7] til detailkunder i Danmark på 1,824 mia. m³, hvilket svarer til en markedsandel på ca. 50 pct. Det samlede danske forbrug af naturgas var i 2007 ca. 3,6 mia. m³.

27. DONG anvender opstrømssystemet til transport af egen gas til Nybro. Gassen købes hos DUC, Syd Arne-gruppen og Lulita-gruppen fra leveringspunkterne, som i alle tilfælde er ab platform.

28. Ved udarbejdelsen af adgangsforsøgene til opstrømssystemet fra Nordsøen ind til Nybro har DONG taget hensyn til dansk lovgivning samt tilsagn afgivet af DONG/DUC til EU-Kommissionen og Konkurrencestyrelsen.[8] Tilsagnene var en forudsætning for at DONG/DUCs genanmeldte aftaler om DUC's salg af naturgas til DONG blev vurderet til ikke at give anledning til konkurrenceretlige betænkeligheder. Tilsagnene indeholder bl.a. bestemmelser om at DONG skal give effektiv tredjepartsadgang til sit 100 pct. eget opstrømssystem **dvs.** forbindelsen fra Nordsøen ind til den jyske vestkyst jf. tabel 1.

Tabel 1: Uddrag af DONGs tilsagn vedr. adgang til opstrømssystemet

DONG yder samme servicetilbud til alle tredjeparter uden at diskriminere

DONG offentliggør hovedelementerne af alle servicetilbud samt et kort over sø-/opstrømsrørledningerne på Internettet

DONG etablerer et system, der giver potentielle transportkunder en klar indikation af nominel[1] og fri kapacitet ved alle relevante entry- og exit-punkter 18 måneder frem i tiden. Informationen skal være tilgængelig på Internettet på en brugervenlig måde og skal opdateres regelmæssigt.

DONG vil samarbejde med andre ledningsoperatører (såvel onshore som offshore) om bl.a. sammenkobling af rørledninger og balancering. DONG vil aktivt arbejde for harmonisering eller

konvergens i forhold til andre gasledningsnet.

DONG vil tilbyde både kort- og langvarige ydelser i henhold til efterspørgslen heraf og vil - i den udstrækning dette er praktisk og økonomisk muligt - også tilbyde afbrydelige ydelser. Længden af de kortvarige ydelser skal, i det omfang det er muligt, korrespondere til mulighederne i transmissionsnettet på land.

DONG vil skabe rimelig, ikke-diskriminerende og transparente balanceringsregler baseret på objektive kriterier.

Kilde: DONG/DUC naturgasaftaler afgørelse af Konkurrencerådets formand og Konkurrencestyrelsens direktør af den 24. april 2003.

29. DONG forpligtede sig samtidig til at gøre sit yderste for, at der skulle gælde tilsvarende bestemmelser for opstrømssystemer, som DONG ejer i fællesskab med andre parter.

30. Ifølge DONG er der tredjepartsadgang til DONGs kapacitet i rørledningen fra Tyra Vest til F3 (som DONG ejer 50 pct. af), men priser og vilkår er ikke publicerede og DONG har indtil nu ikke modtaget forespørgsler på transport fra ansøgere. DONG finder, at en vis samordning af vilkårene i den fælles rørledning hos de 4 kapacitets-ejere vil være nødvendig af operationelle grunde. DONG mener, at det er operatørens opgave at forestå denne samordning.

31. DONG har ikke udarbejdet en intern transportaftale for DONGs egen brug af opstrømssystemet til Nybro, men selskabet har oplyst, at det har reserveret kapacitet i systemet i forhold til selskabets behov. DONG har endvidere oplyst, at selskabets transport af gas er underlagt de samme daglige transportregler, som gælder for tredjeparter. Det gælder fx transportbegrænsning svarende til reservationen, pligt til at nominere[10] og efterfølgende at blive allokeret gas.

Tariffer i DONGs opstrømssystem

32. Første gang DONG offentliggjorte tariffer for gastransport i opstrømssystemet var i 2004.

33. DONG har på sin hjemmeside offentliggjort *tariffer* for en standard transportaftale. Der gælder et entry-exit tariferingsprincip for transport af gassen. Entry-exit tarifiering betyder, at der betales for at levere gas ind i systemet (entry) og igen når gassen trækkes ud af systemet (exit).

34. Den årlige exittarif for transport af gas ved Nybro er 45,75 DKK/m³/døgn i 2009, 44,25 DKK pr. m³/døgn i 2008 og 43,80 DKK/m³/døgn i 2007. Entrytariffen ved henholdsvis Tyra, Syd Arne og Harald er p.t. 0 DKK. Det koster med andre ord ikke noget at sende gas ind i opstrømssystemet betalingen erlægges ved udgangen.

35. Transportkundens samlede tarif er en såkaldt 100 pct. kapacitetsbetaling. Det betyder, at transportkunden betaler for den fulde reserverede kapacitet uafhængigt af det reelle forbrug. Kunderne kan indgå en standard årskontrakt for en transportaftale med start den første i en af månederne maj til oktober, og med afslutning et år senere.

Kapacitetsforhold i DONGs opstrømssystem

36. DONG har på sin hjemmeside ligeledes offentliggjort oplysninger om *kapacitetsforhold* i systemet - bl.a. den aktuelle ledige kapacitet. Max kapaciteten angiver, hvor meget kapacitet der er i systemet i alt dvs. den tekniske kapacitet/størrelse af rørsystemet. Den tilgængelige kapacitet viser, hvor meget plads der er tilbage i røret til tredjeparter. Det ses bl.a. at Nybro exit punkt i 2008 var tæt på at blive en flaskehals med kun 0,925 mio. m³/døgn til rådighed. I april 2009 er der imidlertid sket en ændring heraf, så der nu er 2,025 mio. m³/døgn til rådighed, jf. tabel 2.

Tabel 2: Kapacitetsforhold i opstrømssystemet

Mio. kr.	Nordsøledning I (Tyra-Nybro) (i drift 1984)	Nordsøledning II (Syd Arne-Nybro) (i drift 1999)	Nordsøledning III (Tyra-Nogat) (i drift 2004)	I alt

Nominelle akkumulerede investeringer ultimo 2007	[2.000-3.000]	[1.000-2.400]	[800-1.400]	[4.000-6.500]
--	---------------	---------------	-------------	---------------

Kilde: www.dongenergy.com 28. april 2008 og 17. april 2009

37. Den ovenstående tilgængelige kapacitet kan reserveres af tredjeparter på uafbrydelig basis. Det betyder, at transportkunden er sikret denne transportrettighed i transportperioden, uden risiko for at blive afbrudt. Til sammenligning vil en transportrettighed på afbrydelig basis være forbundet med risiko for at blive afbrudt og dermed risiko for ikke at kunne transportere gas. En afbrydelig transportaftale bliver typisk indgået til en lavere pris, der afspejler risikoen for at blive afbrudt. Afbrydelige transportaftaler bliver tilbudt i fx transmissionssystemer, hvor der er aftalemæssige kapacitetsbegrænsninger. Fx kan nævnes entry/exit punktet Ellund ved den dansk tyske grænse.

Hovedvilkår i DONGs opstrømssystem

38. Endvidere har DONG offentliggjort *hovedvilkår* for adgang til og brug af opstrømssystemet. I tabel 3 nedenfor er et uddrag af betingelserne i hovedvilkårene, der bl.a. viser, at DONG har valgt at udlicitere den daglige operationelle håndtering til DONG Storage A/S.

Tabel 3: Uddrag af DONGs Hovedvilkår[11]

Punkt	Indhold
1.1	Anvendelsesområde (uddrag): Transportaftalen og nærværende Vilkår og Betingelser udgør det fuldstændige kontraktforhold mellem Parterne vedrørende leveringen af Transportydelser.
1.6	Agenter: Operatøren har valgt at udlicitere den daglige operationelle og tekniske håndtering af transportsystemet til DONG Storage A/S
3.3	Daglig fleksibilitet: Gasbalancekontoen skal ved hvert Døgns afslutning være inden for et interval på plus to procent (+2 %) af Reserveret Daglig Kapacitet (Øvre Ubalance Bånd) og minus ti procent (-10 %) af Reserveret Daglig Kapacitet (Nedre Ubalance Bånd).
3.4	Reservationsperiode DONG Naturgas tilbyder Transportaftaler med kort og lang løbetid, som nærmere fastlægges i Transportaftalen.
5.1	Allokeringsaftale ved leveringspunktet: Transportkunden er forpligtet til at underskrive en eksisterende Allokeringsaftale gældende for Leveringspunktet. Hvis en sådan aftale ikke eksisterer, skal Transportkunden forhandle en sådan på plads med de relevante parter. Allokering for hver Time skal baseres på de eksisterende målefaciliteter på Tyra East platformen og South Arne platformen umiddelbart opstrøms Leveringspunkt.
7.1	Kapacitetstarifforpligtelse (uddrag): Igennem hele Reservationsperioden er Transportkunden forpligtet til at betale den aftalte kapacitetstarif for en Gasmængde svarende til Reserveret Daglig Kapacitet, selv om en sådan Gasmængde ikke transporteres. Transportkundens Uudnyttede Dagskapacitet kan ikke modregnes i senere transporterede Gasmængder.
7.2	Gasbalancekonto: En Gasbalancekonto oprettes med en åbningsbalance på nul (0) for hver

	indgået Transportaftale. Gasbalancekontoen opdateres efter hvert Døgn i Reservationsperioden ved at tillægge den allokerede Gasmængde leveret af Transportkunden ved Leveringspunktet i løbet af forrige Døgn og fratække den allokerede Gasmængde leveret af Operatøren ved Releveringspunktet i løbet af samme Døgn.
8.1	Levering og relevering: Transportkunden er gennem Reservationsperioden berettiget til at levere Gasmængder af On-spec-Leveringsgas i en jævn strøm time for time gennem Døgnet ved Leveringspunktet og som er nødvendig for at holde Gasbalancekontoen inden for den Daglige Flexibilitet. Transportkunden skal i Reservationsperioden acceptere relevering af Gasmængder af On-spec-Releveringsgas ved Releveringspunktet svarende til de Godkendte Nomineringer.
8.3	Nominering (uddrag): Transportkunden skal for hvert Døgn - i overensstemmelse med Operations Manual - foretage Nomineringer for hver Time og for hvert Shipper Kode Par af de Gasmængder, som Operatøren skal relevere ved Releveringspunktet. Nomineringerne for Releveringspunkterne må ikke overstige Transportkundens Maksimalt Timetransportrettighed
9.2	Ret til salg af underskudsgas: Hvis Gasbalancekontoen ved afslutningen af det døgn falder under Nedre Ubalance Bånd har Operatøren ret til at sælge - og Transportkunden en forpligtelse til at købe den Gasmængde ("Underskudsgas"), der er nødvendig for at bringe Gasbalancekontoen op til Nedre Ubalance Bånd og til den højeste af følgende priser: 150% af Gasprisen publiceret på kalenderdagen umiddelbart før Døgnet i hvilket Underskudsgassen skulle have været leveret eller til en pris, der svarer til Minimum salgspris Gasbalancekontoen skal efterfølgende justeres for mængden af Underskudsgas solgt af Operatøren.
9.3	Ret til køb af overskudsgas: Hvis Gasbalancekontoen ved afslutningen af et Døgn overstiger Øvre Ubalance Bånd har Operatøren ret til at købe - og Transportkunden en forpligtelse til at sælge - den Gasmængde ("Overskudsgas"), der er nødvendig for at bringe Gasbalancekontoen ned til Øvre Ubalance Bånd og til den laveste af følgende priser: 50 % af Gasprisen publiceret på kalenderdagen umiddelbart før Døgnet i hvilket Overskudsgassen blev leveret eller; en pris der svarer til Maximum Købspris Gasbalancekontoen skal efterfølgende justeres for mængden af Overskudsgas købt af Operatøren.
9.4	Ret til at suspendere transportydelsen: Hvis det akkumulerede køb af Overskudsgas eller akkumulerede salg af Underskudsgas hørende til en løbende kalendermåned overstiger 60 % af Reserveret Daglig Kapacitet har Operatøren ret til - men ikke pligt til - at suspendere sit Transporttilsagn for de resterende døgn i indeværende kalendermåned, jfr. §§ 6.1 og 6.2 ved at notificere Transportkunden, jfr. § 9.7 og med virkning fra det umiddelbart følgende Døgn. Sådan suspension af Transporttilsagnet fritager ikke Transportkunden fra sin Kapacitetstarifforpligtelse.

39. Flexibilitetskravet jf. punkt 3.3. er fastsat i forhold til kapaciteten fra Tyra-plattformen til Nybro, der er 25 mio. m³/døgn. En døgnbalance på 12 pct. (- 10/+2) svarer til

den mængde af line-pack[12], der er i ledningen. Line-pack er udtryk for $\diamond$ plads $\diamond$ til naturgas i ledningen, der skabes ved at ændre på trykforhold $\diamond$ dvs. ved at $\diamond$ pakke $\diamond$ (trykke) naturgassen, skabes der mere plads i ledningen. Denne line-pack stiller DONG pro rata (dvs. i lige forhold til den mængde, der er bestilt) $\diamond$ via fleksibilitetsbåndet $\diamond$ til rådighed for alle transportkunderne, inkl. DONG selv.

40. I praksis er der kun krav om døgnbalance i opstrømssystemet. Det betyder, at transportkunderne reelt kan nominere så ujævnt de vil hen over døgnet $\diamond$ når blot døgnbalancen holder sig inden for fleksibilitetskravet jf. punkt 3.3. ovenfor.

41. Transportkunden skal nominere for hver time i leveringspunktet, jf. punkt 8.3. Transportkunden skal ikke nominere i leveringspunktet, men er alene forpligtet til at levere jævnt hen over døgnet. Dette reflekterer gasproducentens interesser, fordi produktionsudstyret (gasbrønde fx) fungerer bedst under jævne produktionsforhold. Transportkunden har fuld fleksibel renomineringsret[13] i opstrømssystemet, og kan derfor løbende renominere. Transportkundens renomination får virkning efter 2 fulde timer.

42. I praksis har transportkunderne ikke incitament til at levere ujævnt, da transportkunderne skal være i balance i det efterfølgende transmissionssystem på land. Men ved eventuelle korte produktionsudfald på platformen kan transportkunden få behov for at nominere 0 i et par timer.

43. DONG har i øvrigt indgået en såkaldt IOBA-aftale[14] med Energinet.dk vedr. punktet Nybro. Aftalen går ud på, at operatøren (DONG) er forpligtet til at levere gas til transmissionssystemet jævnt hen over dagen, uanset om transportkunderne har nomineret ujævnt. Transportkunderne får i praksis altid allokeret deres ujævne nominering, hvilket betyder, at eventuelle timeubalancer håndteres internt mellem DONG og Energinet.dk. Da kapaciteten i opstrømssystemet fra Tyra til Nybro næsten er fuldt udnyttet om vinteren, betyder det, at når der skal leveres jævnt ved Nybro, så skal der også leveres jævnt ved platformene for at undgå, at trykket stiger med risiko for nedlukning af produktionen. I praksis giver bestemmelsen i hovedvilkårene om, at transportkunden skal levere i en jævn strøm time for time, jf. punkt 8.1. ovenfor, derfor ikke ifølge DONG anledning til problemer mellem producent, transportkunde, operatør og Energinet.dk.

44. Hvis transportkunden leverer gas over eller under det balancebånd der er fastsat pr. døgn, så skal DONG enten tilføre gas for at opretholde trykket i systemet, eller fjerne gas, for at undgå at et stigende tryk vil lukke gasproduktionen. DONGs omkostninger hertil betales af transportkunden inkl. et incitamentsregulerende tillæg, jf. punkt 9.2 og 9.3. Tillægget skal give transportkunderne incitament til ikke at overskride den fastsatte tolerancemargin. Balancegaspriserne er fastsat i forhold til TTF-hub (Titel Transfer Facility)[15] priserne i lighed med balancegaspriserne hos Energinet.dk, og med samme procentsats.

45. Baggrunden for at have en grænse for, hvornår DONG kan vælge at suspendere transportkunden, jf. punkt 9.4, er, at transportkunden skal have incitament til at begrænse sin handel med balancegas, da det er et transportprodukt, der sælges $\diamond$ ikke en gaskøbs-/gassalgsaftale.

46. Transportkunden og DONG forhandler sig til en transportaftale på baggrund af hovedvilkårene. Priser og betingelser i den konkrete transportaftale kan afvige fra de generelle hovedvilkår og de offentliggjorte standardtariffer. Eventuelle afvigelser fra hovedvilkårene kan få betydning for den endelige tarif. Strammere vilkår (fx mindre fleksibilitet) vil kunne betyde en lavere tarif. Hovedvilkårene er således udtryk for indikative vilkår for adgang til opstrømsrørledningssystemet.

Transportaftaler i DONGs opstrømssystem

47. DONG har i juni 2007 til Energitilsynet anmeldt aftaler om transport af naturgas i opstrømsrørledningssystemet med Shell og X-transportkunde, jf. tabel 4. [Fortrolig sætning fjernet].

Tabel 4: DONG's anmeldte transportaftaler

Aktør ↓	Periode	Kapacitet (m ³ /dag)	Aftalt pris DKK/m ³ /dag per år	[Fortrolig kolonne fjernet]
Shell	1. juli 2007- 1. juli 2008	[fortrolig oplysning]	[fortrolig oplysning]	-
X-transportkunde	[fortrolig oplysning]	[fortrolig oplysning]	[Fortrolig oplysning]	-

48. Aftalerne afspejler, at andre end DONG selv har transporteret gas i opstrømsrørledningerne [fortroligt afsnit fjernet].
49. [Fortroligt afsnit fjernet].
50. [Fortroligt afsnit fjernet].
51. DONG har oplyst, at selskabet fremover som standard vil lade transporttarifferne blive indekseret med stigningen i forbrugerprisindekset. På den måde vil aftalerne være 100 pct. inflationsreguleret. DONG oplyser ligeledes, at også i det norske opstrømssystem bliver tariffene indekseret 100 pct. med forbrugerprisindekset.
52. DONG har i foråret 2009 anmeldt nye aftaler indgået med tredjeparter [fortrolig sætning fjernet].

Fastsættelse af tarifniveau

53. Energitilsynet har anmodet DONG om at redegøre for, hvordan tariffene er fastsat, herunder anmodet om oplysninger vedr. de bagvedliggende omkostninger. Som anført i punkt 25 ovenfor, har DONG ikke udarbejdet et internt regnskab, da der ikke er lovkrav om dette.
54. DONG har på den baggrund fremsendt oplysninger, der viser DONGs tarifmodel for opstrømssystemet. DONG anfører, at tariffene i opstrømssystemet som udgangspunkt er baseret på, at anlægskapitalen skal forrentes og afskrives inden for anlæggenes økonomiske levetid, under hensyntagen til løbende indtægter og driftsudgifter.
55. Endvidere er tariffen fastsat i forhold til tarifniveauet i konkurrerende opstrømssystemer. I 2007 sænkede DONG bl.a. sine tariffes på baggrund af en tarifsækning i det norske GassLed[16] samt for at kunne indgå transportaftaler med Shell og X-transportkunde om transport i opstrømsledningerne. Transporten til Nybro er her i konkurrence med at transportere de samme mængder til Holland via NOGAT forbindelsen.
56. DONGs tarifmodel dækker perioden 1980-[2020-2027] og består i hovedtræk af oplysninger om anlægsinvesteringer, transportmængder (primært DONGs egen), tarif, omsætning, driftsomkostninger, skattemæssige afskrivninger, inflation, WACC[17] (Weighted Average Cost of Capital) og pengestrøm.
57. DONGs forrentningssats (WACC) er [5-9] pct. for 2007 frem til [2020-2027]. Til sammenligning var forrentningssatsen [15-19] pct. i 1980, [12-16] pct. i 1984 og [9-14] pct. i 1990.[18] Ved fastsættelsen af WACC involveres mange elementer og antagelser, der hver kan påvirke den endelige størrelse af WACC, jf. boks 1.

Boks 1: DONGs fastsættelse af WACC (efter skat)

$$WACC = w_1 * r_k(t) * (1 - t_c) + w_2 * r_e(t)$$

w_1 = fremmedkapitalens andel af samlede kapital

w_2 = egenkapitalens andel af samlede kapital. w_2 udgør soliditetsgraden ((egenkapital)/(egenkapital + fremmedkapital))

$$w_1 + w_2 = 1$$

r_k er finansieringsomkostninger (nominel årlig rente) for fremmedkapital

r_e er finansieringsomkostninger (nominel årlig rente) for egenkapital.

t_c = selskabsskattesats

r_e = Risikofri rente + et risikotillæg specifikt for den enkelte virksomhed:

$$r_e = R_f + (\text{Beta}(\text{egenkapital}) * \text{markedsrisikopræmie})$$

R_f = risikofri rente. Det risikospecifikke tillæg for egenkapitalen er afhængigt af hvordan virksomheden afviger fra den generelle markedsrisiko i Danmark. Afvigelsen = Beta (β). Hvis $\beta = 1$ adskiller virksomheden sig ikke fra den generelle markedsrisiko. Hvis $\beta < 1$ er virksomheden mindre risikabel end markedet. Hvis $\beta > 1$ er virksomheden mere risikabel.

r_k = Risikofri rente + risikotillæg:

$$r_k = R_f + \text{kreditrisikopræmie}$$

Fastsættelse af DONGs WACC på [5-9] pct. i 2008:

[Fortrolige oplysninger fjernet]

58. Oplysningerne i tarifmodellen fra 2008 og frem er primært baseret på forventninger om fremtidige mængder/omkostninger. Første gang DONG fastsatte og offentliggjorte tariffes for adgang til opstrømssystemet var i 2004. DONG har i tarifmodellen anvendt en inflationskorrigeret 2004 tarif for perioden 1984-2003. Driftsomkostningerne er baseret på 2008 budgettet, justeret for omkostninger forbundet med nordsøledninger i drift samt variable omkostninger, der relaterer sig til transportmængder.
59. Første investering i systemet blev foretaget i 1980, dvs. 4 år før systemet blev taget i drift. Derefter er der gradvist blevet investeret i systemet frem til 2005. DONG for-

venter at den økonomiske levetid kan strække sig til [2020-2027]. Levetiden er fastsat i forhold til forventningen om fremtidige gasmængder i den danske sektor i Nordsøen. Sammenlægges de 3 Nordsøledninger var der ved udgangen af 2007 foretaget flest investeringer i gasledningen fra Tyra-Nybro, jf. tabel 5.

Tabel 5: De samlede anlægsinvesteringer ultimo 2007

Mio. kr.	Nordsøledning I (Tyra-Nybro) (i drift 1984)	Nordsøledning II (Syd Arne-Nybro) (i drift 1999)	Nordsøledning III (Tyra-Nogat) (i drift 2004)	I alt
Nominelle akkumulerede investeringer ultimo 2007	[2.000-3.000]	[1.000-2.400]	[800-1.400]	[4.000-6.500]

Kilde: DONG Energy

60. Siden DONG i 2004 for første gang offentliggjorde tarifferne, er transporttariffen faldet, transportmængderne har været nogenlunde konstante - dog med et fald i 2007 - mens driftsomkostningerne har været svagt stigende gennem hele perioden fra 2004-2009, jf. tabel 6.

Tabel 6: Uddrag af DONGs tarifmodel i DKK

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Transport i alt for 3 sørør (1.000 m ³)		[6.200-8.600]	[6.100-8.400]	[5.900-8.000]	[6.000-8.200]	[6.000-8.200]
Tarif ledning I+II, Øre/m ³	13,8	13,8	13,8	12,0	12,1	12,4
Tarif ledning III, øre/m ³	[3-9]	[3-9]	[3-9]	[2-8]	[2-8]	[2-8]
Omsætning ledning I, II, III (mio)	[600-1.600]	[600-1.600]	[600-1.500]	[500-1.500]	[500-1.600]	[500-1.600]
Driftsom ledning I, II, III i mio.	[50-180]	[50-180]	[52-190]	[52-190]	[55-200]	[55-200]

61. Det er ifølge DONG afgørende for den samlede økonomi i opstrømssystemet, at tarifferne er konkurrencedygtige, så nye gastransportsmængder kan tiltrækkes. Tarifferne er derfor ifølge DONG fastsat til et niveau der ligger under den rene omkostningsbetragtning ved transport af kendte mængder. Det ses således i DONGs tarifmodel, at ved fastholdelse af den nuværende tarif indtil [2020-2027] vil der set over hele opstrømsanlæggets økonomiske levetid være et underskud på XX mia. kr.

Energitilsynets beregninger

62. Energitilsynet har med udgangspunkt i DONGs oplysninger foretaget en række yderligere beregninger til belysning af, hvorvidt DONGs tariffer er rimelige. Formålet med Energitilsynets beregninger har været at få en indikation af opstrømssystemets regnskabsmæssige omkostninger samt en rimelig forrentning af kapital de enkelte år i hele den økonomiske levetid. Når de regnskabsmæssige omkostninger og den rimelige forrentning fratrækkes den faktiske omsætning belyses det, om der er en større eller mindre fortjeneste i forhold til en rimelig fortjeneste.

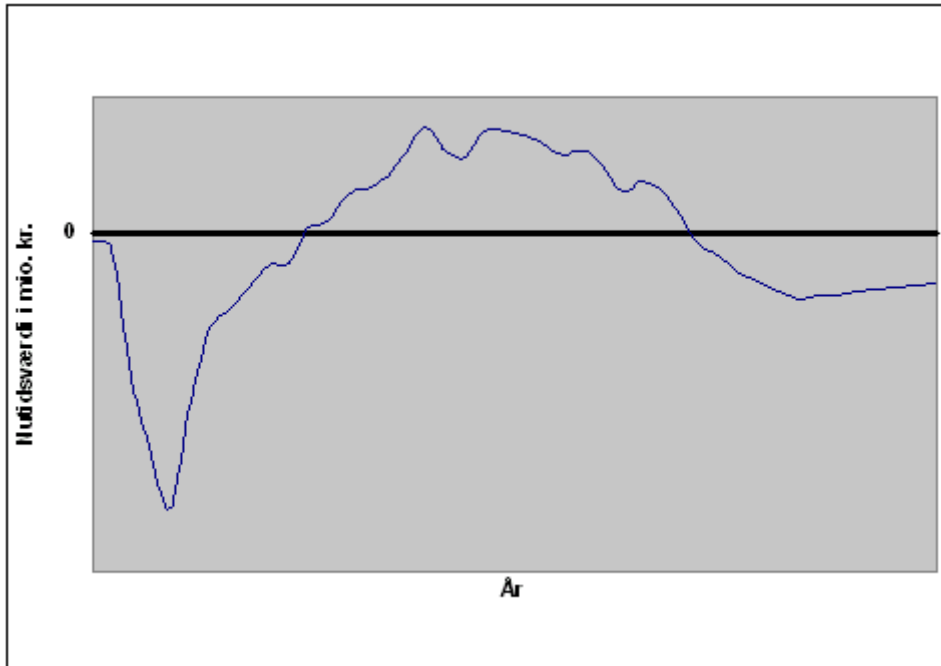
63. Udgangspunktet ved Energitilsynets beregning har været, at DONG for hvert år i tarifferne må indregne *driftsomkostninger, afskrivninger og forrentning af kapitalen*.

64. Til forskel for DONGs beregninger er der i tilsynets beregninger lagt andre forudsætninger til grund på tre områder. Det gælder for kapitalstrukturen, diskonteringsfaktoren og afskrivningerne. Der er således fastsat en kapitalstruktur med 30 pct. egenkapital og 70 pct. fremmedkapital, som også ligger til grund for reguleringen af distributionselskaberne. Som risikofri rente og diskonteringsfaktor anvendes renten på en 10 årig statsobligation. Afskrivningerne er beregnet på baggrund af oplysninger om investeringerne fra DONG, der er afskrevet lineært frem til [2020-2027].

65. Den rimelige fortjeneste findes i de enkelte år ved at gange forrentningssatsen (WACC'en) på kapitalgrundlaget (de akkumulerede investeringer). Den faktiske fortjeneste kan opgøres ved at fratække driftsomkostninger og afskrivninger fra omsætningen. Sammenlignes den rimelige fortjeneste med faktisk fortjeneste kan der i de enkelte år opgøres en fortjeneste der ligger over eller under Energitilsynets beregnede referenceniveau for en rimelig fortjeneste. I starten og i slutningen af perioden er der en fortjeneste under Energi-

tilsynets referenceniveau, mens der i midten af perioden er en fortjeneste der ligger over tilsynets reference for en rimelig fortjeneste, jf. figur 3.

Figur 3: Faktisk fortjeneste¹ fratrukket referenceniveauet de enkelte år fra 1980-[2020-2027].

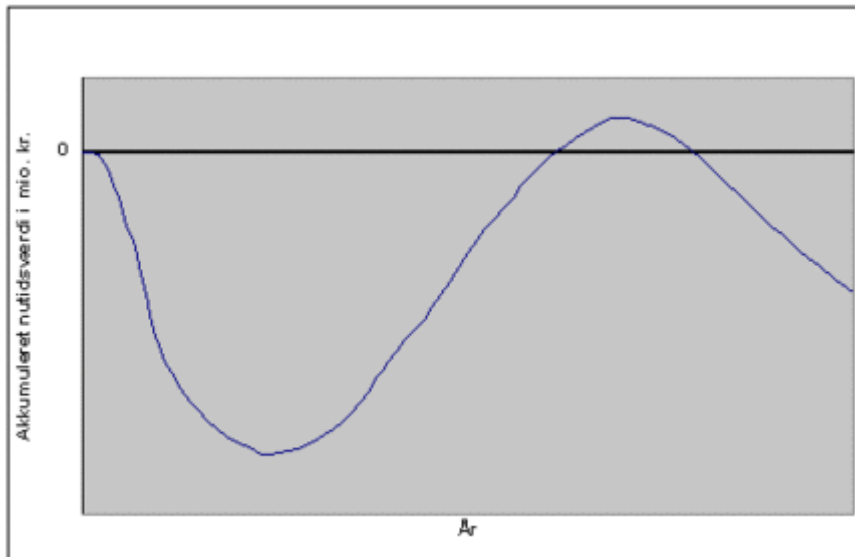

Kilde: DONG og Energitilsynets egne beregninger.

Note 1: 2009 priser.

66. Energitilsynet har beregnet den akkumulerede forskel mellem den faktiske fortjeneste og referenceniveauet for hele perioden indtil [2020-2027] i forhold til Energitilsynets beregnede reference for en rimelig fortjeneste. Beregningerne viser, at DONG indtil år XXXX har haft en akkumuleret fortjeneste, der ligger under referencen, jf. figur 4 nedenfor. I perioden XXXX-YYYY har DONG en akkumuleret fortjeneste der ligger over Energitilsynets beregnede rimelige fortjeneste. Men fra YYYY og frem til [2020-2027] har DONG igen en akkumuleret fortjeneste under referencen for opstrømsaktiviteten som helhed i perioden 1980-[2020-2027].

Figur 4: Opstrømssystemets akkumulerede fortjeneste set i forhold til Energitilsynets referenceniveau i perioden 1980-[2020-2027]¹

Note: I 2009 priser.

Kilde: *Energitilsynets egne beregninger samt tarifmodel fra DONG.*

67. Både DONGs og Energitilsynets beregninger er behæftet med usikkerhed. Det skyldes, at en del af oplysningerne fra DONG af naturlige årsager ikke er baseret på faktiske tal. Fx er tariffen $\diamond$ og dermed omsætningen $\diamond$ fastsat med udgangspunkt i 2004 tariffen (prisdiskonteret), da der i praksis ikke har været fastsat nogen tredjepartstarif før 2004.

68. Ligeledes er driftsomkostningerne fastsat med udgangspunkt i 2008 niveau i perioden fra 2009 og frem, da de fremtidige omkostninger ikke kendes. DONG har således fremskrevet driftsomkostningerne fra 2008 med inflationen, under hensyntagen til at en mindre del af de direkte driftsudgifterne er proportional med den transporterede gasmængde. For så vidt angår fremtidige forhold er der også usikkerhed omkring mængder, og det kan ikke udelukkes, at levetiden for aktiverne kan blive ændret. Levetiden er fx afhængig af eventuelle ændrede prognoser om gasreserver i Nordsøen.

69. Både DONG og Energistyrelsen har udarbejdet prognoser for gassen i Nordsøen. Tendensen i Energistyrelsens prognose svarer nogenlunde til DONGs forventninger om faldende transport af gas i søledningerne fra 2009 og frem, om end DONGs forventninger synes noget mere negative, jf. tabel 7.

Tabel 7: DONGs transportmængder i forhold til prognose fra Energistyrelsen

	DONGs forventede transport-mængder (mio. m ³)	Energistyrelsens 20 års prognose for gasproduktion (mio. m ³)
2008	[6.500-8.500]	8.600
2009	6.300-8.600]	8.600
2010	[6.000-8000]	8.200
2011	[5.200-6.700]	7.200
2012	[3.000-5.200]	6.100
2013	[2.000-4000]	6.200
2014	[1.100-3.200]	5.600

2015	[600-2.800]	4.600
2021	[0-1.300]	1.600
2023	[0-1.300]	1.300
2025	[0-1.300]	1.300
2027	[0-100]	200

Kilde: *Energistyrelsen og DONG.*

70. DONGs og Energistyrelsens forventninger kan dog ikke sammenlignes helt, da tallene fra Energistyrelsen viser den samlede produktion af gas ♦ dvs. inkl. den gas der anvendes til afbrænding i Nordsøen, som typisk kan være 10-15 pct. af den samlede produktion. Endvidere er der også en vis mængde af den samlede produktion, der ikke er DONGs.

71. Det fremgår imidlertid af Energipolitisk redegørelse 2009[19], at på baggrund af de nuværende prognoser for den danske olie- og gasproduktion vil Danmark kunne være selvforsynende med naturgas frem til og med 2018. Endvidere har Regeringen aftalt en handlingsplan med de danske operatører i Nordsøen om at effektivisere energianvendelsen. Hvis det lykkes, vil energieffektiviseringen kunne reducere energiforbruget med 3,0 pct. indtil 2011. Det er endvidere aftalt, at handlingsplanen skal opdateres i 2011. Endelig er det ifølge redegørelsen fortsat muligt at finde nye gasfelter i Nordsøen samt mulighed for at øge indvindingen fra de eksisterende felter i Nordsøen.

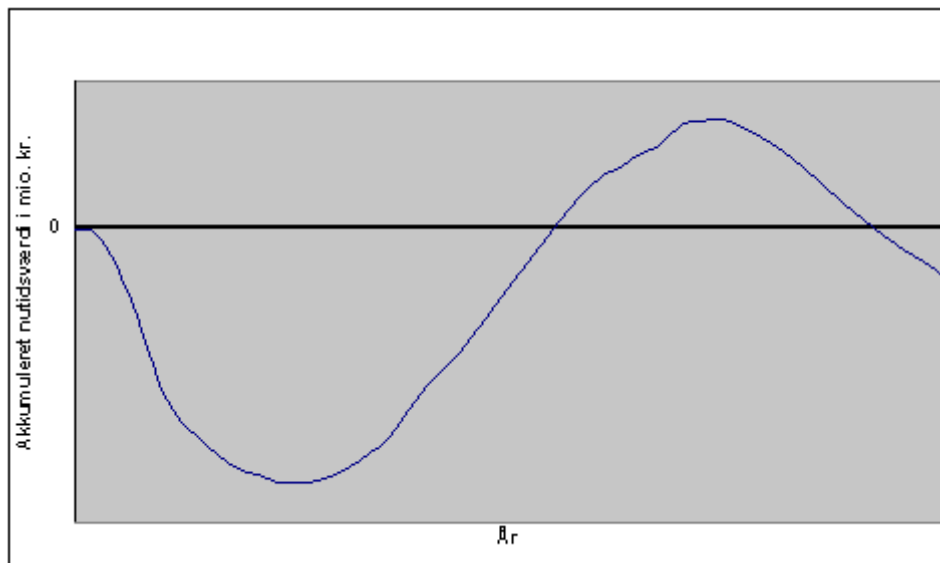
72. Ovenstående prognose fra Energistyrelsen kan derfor ændre sig således at der bliver produceret ♦ og dermed transporteret - mere naturgas i fremtiden.

73. Energitilsynet har i et alternativt beregningseksempel justeret nogle af forudsætningerne i beregningseksemplet ovenfor. I de ny beregninger ♦ kaldet eksempel 2 - holdes kapitalstrukturen fortsat på 30/70, men som risikofri rente og diskonteringsfaktor anvendes nu renten på en 2 årig statsobligation. Der ændres desuden ved de forventede fremtidige transportmængder, således at transportmængderne øges med 50 pct. i resten af perioden indtil [2020-2027].

74. Selvom de fremtidige transporterede mængder viser sig at blive væsentlig højere end forventet, og selvom der anvendes renten fra en 2 årig statsobligation, vil der fortsat for hele perioden som helhed være en akkumuleret fortjeneste, der ligger under den af Energitilsynets beregnede reference for en rimelig fortjeneste, jf. figur 5. Nutidsværdien af den akkumulerede forskel mellem den forventede faktiske fortjeneste og referenceniveauet er således på ♦ XX mia. kr.

Figur 5: Opstrømssystemets akkumulerede fortjeneste i eksempel 2 set i forhold til Energitilsynets referenceniveau i perioden 1980-[2020-

2027]

Lovgrundlag

75. I henhold til gasdirektivet[20] er der som udgangspunkt tredjepartsadgang til alle opstrømsrørledninger i EU[21]. Tredjepartsadgang betyder at andre end ejeren/operatøren selv kan få adgang til transport af gas i systemet. Direktivkravet om tredjepartsadgang til opstrømssystemet er implementeret i dansk lovgivning i naturgasforsyningslovens[22] § 21 (herefter kaldet NGFL) samt i BEK om adgang til opstrømsrørledningsnet.[23]

76. Det følger af direktivet, at tredjepartsadgangen til opstrømssystemet skal have som målsætninger, at der foreligger en rimelig og åben adgang, at der skabes et konkurrencepræget marked for naturgas, og at ethvert misbrug af dominerende stilling undgås. Målsætningerne er desuden gentaget i bemærkningerne til NGFLs § 21 om adgang til opstrømssystemet og opstrømsbekendtgørelsen er fastsat i medfør af NGFL § 21.

Naturgasforsyningsloven

77. Det følger af NGFL § 21, at Klima- og energiministeren fastsætter efter forelæggelse for et af Folketinget nedsat udvalg regler for adgang til opstrømsrørledningsnet, herunder faciliteter, som yder tekniske tjenester i forbindelse med sådan adgang, bortset fra de dele af sådanne net og faciliteter, der benyttes til lokale produktionsaktiviteter ved et felt, hvor gassen produceres. I § 2 fremgår, at Klima- og energiministeren fastsætter regler om bilæggelse af tvister vedrørende adgang til opstrømsrørledningsnet.

78. Det følger bl.a. af bemærkningerne til NGFL's § 21, at □□. Ved fastsættelse af reglerne skal det sikres, at gasdirektivets krav om adgang til opstrømsrørledningsnet opfyldes. Det fremgår af direktivets artikel 23, at medlemsstaterne ved fastsættelse af regler om adgang til opstrømsrørledningsnet skal have som målsætning, at der foreligger en rimelig og åben adgang, at der skabes et konkurrencepræget marked for naturgas, og at ethvert misbrug af dominerende stilling undgås, idet der tages hensyn til sikre og regelmæssige forsyninger, kapacitet, der er eller hurtigt kan stilles til rådighed, og beskyttelse af miljøet. □□.

79. Det følger bl.a. af NGFL § 47, stk. 2, at Naturgasselskaber skal i deres interne regnskabsføring med henblik på at undgå forskelsbehandling, krydssubsidiering og konkurrenceforvriddning 1) føre separate regnskaber for hver af deres bevillingsmæssige aktiviteter, 2) føre regnskaber, som kan være konsoliderede, over andre naturgasaktiviteter □□.

Bekendtgørelsen om adgang til opstrømsrørledningsnettet

80. Det fremgår af BEK om adgang til opstrømsrørledningsnet, at Naturgasselskaber og kunder med ret til valg af leverandør[24], jf. § 8 i lov om naturgasforsyning, kan mod betaling få adgang til opstrømsrørledningsnet, herunder de faciliteter, som yder tekniske tjenester i forbindelse med sådan adgang, bortset fra de dele af sådanne net og faciliteter, der benyttes til lokale produktionsaktiviteter ved et felt, hvor gassen produceres , jf. § 1.

81. Det følger af § 2, at ♦Ved opstrømsrørledningsnet forstås i denne bekendtgørelse enhver rørledning eller ethvert net af rørledninger, der drives og/eller er anlagt som en del af et olie- eller gasproduktionsanlæg eller anvendes til at lede naturgas fra et eller flere sådanne anlæg til et behandlingsanlæg, en behandlingsterminal eller en endelig kystlandingsterminal. ♦

82. ♦Ejer eller operatør kan nægte at give adgang til sit opstrømsrørledningsnet, når det er nødvendigt 1) fordi de tekniske specifikationer er indbyrdes uforenelige, og dette problem ikke kan løses rimeligt let, 2) for at undgå vanskeligheder, som ikke kan overvindes rimeligt let, og som kan være til skade for en effektiv eksisterende og planlagt fremtidig kulbrinteproduktion, herunder fra felter med marginal økonomisk rentabilitet, 3) for at respektere behørigt dokumenterede rimelige behov hos ejeren eller operatøren af opstrømsrørledningsnet for transport og forarbejdning af gas og de interesser, som alle andre potentielt berørte brugere af opstrømsrørledningsnettet eller relevante forarbejdnings- eller håndteringsfaciliteter har. ♦, jf. § 3, stk. 5.

83. ♦Priser og betingelser for ydelser i forbindelse med adgang fastsættes ved forhandling mellem ansøger om adgang til et opstrømsrørledningsnet og dets ejer eller operatør. ♦, jf. § 5, stk. 1. ♦Priser og betingelser fastsættes således, at der ikke diskrimineres mellem ansøgere. ♦ jf. § 5, stk. 2. ♦Priser og betingelser anmeldes til Energitilsynet. ♦, jf. § 5, stk. 3.

84. Det fremgår af § 6, stk. 1 at Energitilsynet fører tilsyn med, at priser og betingelser i henhold til § 5, stk. 1 og 2, er rimelige.

85. Det følger af § 6, stk. 2, at ♦Energitilsynet skal påbyde ejer eller operatør at ændre de i § 5 nævnte priser og betingelser, såfremt tilsynet finder, at de vil være i modstrid med reglerne i denne bekendtgørelse. ♦

86. Af § 6, stk. 3 ses det, at ♦Ejer eller operatør skal på forlangende udlevere den dokumentation til Energitilsynet, som tilsynet skønner nødvendig til varetagelse af de opgaver, det er pålagt i henhold til denne bekendtgørelse. ♦

87. Det følger af § 7, at Energitilsynet behandler tvister opstået i forbindelse med ansøgninger om adgang til opstrømsrørledningsnet. Energitilsynet kan, efter forhandling med de berørte parter, give ejer eller operatør påbud om, hvordan forhandlingerne om adgang skal tilrettelægges, eller at adgang skal gives og fastsætte priser og betingelser for denne adgang. Energitilsynet skal lægge vægt på markedets praksis for aftaler af tilsvarende varighed og omfang.

88. Af § 9 ses det, at ♦Den, der undlader at efterkomme påbud eller andre afgørelser i medfør af denne bekendtgørelse, kan pålægges bødestraf. ♦ Og i stk. 2 ♦Selskaber m.v. (juridiske personer) kan pålægges strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel. ♦

Direktivet

89. Det ses bl.a. af direktivets artikel 20 om adgang til opstrømsrørledningsnet (uddrag): ♦Medlemsstaterne beslutter i overensstemmelse med de relevante retsakter, hvordan den i stk. 1 omhandlede adgang gives. Medlemsstaterne skal have som målsætninger, at der foreligger en rimelig og åben adgang, at der skabes et konkurrencepræget marked for naturgas, og at ethvert misbrug af dominerende stilling undgås, i det de tager hensyn til sikre og regelmæssige forsyninger, kapacitet, der er eller hurtigt kan stilles til rådighed, og beskyttelse af miljøet. ♦

Begrundelse

90. Energitilsynet fører - med udgangspunkt i de anmeldte transportaftaler - tilsyn med adgangsvilkårene for opstrømssystemet. Energitilsynet vurderer i det følgende om de anmeldte aftaler er indgået på rimelige og ikke-diskriminerende priser og vilkår.

91. Energitilsynet finder, at priser og betingelser for adgang til opstrømsrørledningssystemet skal defineres som det samlede aftalegrundlag for adgangen ♦ dvs. de forhandlede aftaler, hovedvilkårene og de tariffer, der ligger til grund for aftalen. Dvs. alle aftalevilkår eller dele heraf, der er nødvendige for at få adgang til transport af gas i opstrømsrørledningssystemet.

92. Energitilsynet skal i forbindelse med tilsynet vurdere, om vilkårene i DONGs anmeldte aftaler om adgang til opstrømsrørledningssystemet er *rimelige*, herunder føre tilsyn med, at der *ikke bliver diskrimineret* mellem ansøgerne.

93. Opstrømsrørledningsbekendtgørelsen definerer ikke nærmere, hvad der skal forstås ved rimeligt og ikke-diskriminerende. Det ses dog i direktivet, samt i bemærkningerne til NGFL § 21 om adgangen til opstrømsrørledningsnettet - *at* der skal være en rimelig

og åben adgang, at der skal skabes et konkurrencepræget marked for naturgas og at ethvert misbrug af dominerende stilling skal undgås [Energitilsynets kursivering].

94. Energitilsynet vil i sin vurdering af, om vilkårene er rimelige, vurdere om vilkårene synes sagligt begrundet ♦ fx om vilkårene er fastsat af hensyn til et systems tekniske funktion/begrænsning m.v. Energitilsynet vil også forholde sig til, om vilkårene generelt virker anvendelige/fleksible for de respektive brugere af systemet, således at vilkåret ikke har en sådan karakter, at det er eller kan blive et problem for aktøren. Energitilsynet finder ligeledes, at gennemsigtighed har betydning for, om et vilkår kan betegnes som værende rimeligt, da gennemsigtighed bidrager til lige adgang til information for aktørerne.

95. Det er Energitilsynets opfattelse, at det i en generel rimelighedsvurdering af adgangen til et transportsystem er naturligt at forholde sig til tariffen og i den forbindelse til de bagvedliggende omkostninger ved den pågældende aktivitet, for på den måde at kunne forholde sig til, om tariffen reflekterer de bagvedliggende omkostninger.

96. I vurderingen af om priser og vilkår er fastsat, så der ikke *diskrimineres* mellem ansøgerne, lægges vægt på, at der gælder samme priser og vilkår for samme ydelser. Såfremt der er forskel på priser og vilkår mellem de respektive aftaler/aftaleparter, skal dette være sagligt begrundet.

Tariffen generelt

97. Energitilsynet har anmodet DONG om alle de oplysninger, der ligger til grund for fastsættelsen af tariffen. Energitilsynet har specifikt anmodet DONG om en nærmere redegørelse for driftsomkostningerne og investeringsforhold ved opstrømsrørdningssystemet, jf. punkt 53 ovenfor.

98. Energitilsynet kan konstatere, at DONGs hovedbudskab er, at fastholdelse af den nuværende tarif ikke er baseret på en ren omkostningsbetragtning, men at tariffen primært er fastsat så den er konkurrencedygtig med tilsvarende opstrømssystemer i området. Tariffen skulle efter DONGs beregninger være højere, hvis den skulle reflektere de bagvedliggende omkostninger. Tariffen er dermed ifølge DONG fastsat til et niveau der ligger under den rene omkostningsbetragtning.

Omkostningselementerne i en rimelighedsvurdering

99. Grundlæggende set har det forhold, at DONG ikke er forpligtet til at udarbejde og levere et revisorpåtegnet regnskab for den pågældende aktivitet, afgørende betydning for det datagrundlag, der anvendes til at vurdere tariffen.

100. En rimelighedsvurdering af en given tarif (pris) består primært i at forholde sig til, om tariffen er for høj i forhold til de bagvedliggende omkostninger, inkl. forrentning af den investerede kapital. Omkostningselementerne består primært af driftsomkostninger, afskrivninger og fortjeneste (forrentning). Det er derfor væsentlig at vurdere størrelsen af disse poster ♦ herunder vurdere om antagelserne for opgørelsen heraf er rimelige.

101. For så vidt angående driftsomkostningerne, har Energitilsynet valgt at anvende DONGs oplyste driftsomkostninger uden yderligere justering. Der er ikke krav om revisorattesteret regnskab for aktiviteten og det har ikke været muligt for Energitilsynet at verificere oplysningerne.

102. Energitilsynet har beregnet afskrivningerne på baggrund af oplysningerne om aktivernes værdi og fundet det rimeligt at afskrive aktiverne frem til [2020-2027], hvor der enten er meget lidt gas eller slet ingen gas tilbage i den danske del af Nordsøen. Det skal dog bemærkes, at afskrivningernes størrelse vil ændre sig, hvis der ændres i antagelsen for den økonomiske levetid. Jo kortere levetid, jo større afskrivningerne ♦ og dermed større tarifieringsgrundlag.

103. Forrentningssatsen har betydning for fortjenestens størrelse ♦ og dermed for en stor del af tarifieringsgrundlaget. Som ovenfor beskrevet i boks 1 om WACC, så vil en fastsættelse heraf indebære en række antagelser og ♦valg♦ undervejs i processen. Det er fx af betydning hvilken risikofri rente, der vælges, og hvor risikabel den enkelte virksomhed vurderes i forhold til markedet.

104. Energitilsynet kan konstatere, at DONG har anvendt en soliditetsgrad der er højere end det niveau, tilsynet typisk vil anvende i andre reguleringsmæssige sammenhænge. [fortroligt afsnit fjernet]. En lavere soliditetsgrad giver en lavere WACC ♦ og dermed en lavere fortjeneste (og dermed lavere tarifieringsgrundlag).

105. Energitilsynet har i sine beregninger dog valgt at lægge en soliditetsgrad på 30 til grund for sine beregninger. Dette er samme størrelse som lægges til grund i reguleringen af gasdistributionsselskaberne. Der er ikke umiddelbart noget der taler for, at opstrømsaktiviteten bør have en højere soliditet.

106. DONG har anvendt en såkaldt Beta på XX hvilket indikerer, at DONG er mindre risikabel end et gennemsnitligt dansk marked. Det skal bemærkes, at der i den seneste afgø-

relse for distributionsselskaberne anvendes en beta-værdi på 0,4. Det må dog især af 2 årsager erkendes, at der er en større risiko forbundet med opstrømsaktiviteten. For det første kan aftagerne af gassen vælge at sende gassen til Holland via NOGAT-rørledningen. For det andet har det været usikkert, hvor meget gas der befandt sig i undergrunden.

107. Derudover har DONG anvendt en risikofri rente svarende til en 10-årig statsobligation. Generelt anvendes typisk en 1-årig risiko fri rente. En tidshorisont på 10 år kan dog retfærdiggøres af, at der er tale om meget lange aftaler om DONGs aftag af naturgas fra DUC.

108. DONG har anvendt en diskonteringsfaktor svarende til DONGs fastsatte WACC. Energitilsynet har valgt i sine beregninger at tage udgangspunkt i en diskonteringsfaktor svarende til den risikofri rente på henholdsvis en 10 årig eller 2 årig statsobligation, alt efter hvilket beregningseksempel, der tages udgangspunkt i.

109. Energitilsynet anvender dermed en lavere diskonteringsfaktor end DONG. Udgangspunktet for Energitilsynets valg er at DONG som minimum kunne have fået et afkast svarende til den risikofri rente, såfremt den investerede kapital var blevet placeret i statsobligationer frem for i opstrømsaktiviteten. Derfor er det rimeligt, at der ved beregning af en nutidsværdi af DONGs investerede kapital gennem tiden diskonteres i forhold til denne risikofri rente.

110. Der kan på tre områder lægges andre forudsætninger til grund end dem DONG har lagt til grund i sin tarifmodel. Det gælder soliditetsgraden, den risikofri rente og diskonteringsfaktoren. Energitilsynet har på den baggrund gennemført nogle yderligere beregninger.

Energitilsynets beregninger

111. Energitilsynets yderligere beregninger jf. ovenfor punkt 62 og frem giver en indikation af at set over den samlede økonomiske levetid kan DONGs nuværende tarif ikke umiddelbart betegnes som urimelig i forhold til de bagvedliggende omkostninger. Beregningen viser, at isoleret set for 2009 giver den nuværende tarif DONG en over-fortjeneste i forhold til, hvad der i grove træk kan betegnes som rimeligt. Men set over hele perioden samlet er der tale om en akkumuleret fortjeneste der ligger under Energitilsynets referenceniveau. Det skyldes bl.a., at der fra 2011 og frem forventes væsentlig lavere transport af gas ♦ og dermed en mindre indtjening ♦ men med bl.a. afskrivninger og driftsomkostningerne på nogenlunde konstant niveau.

112. Baggrunden for at det er væsentligt at vurdere perioden som helhed er, at opstrømsaktiviteten ikke kan sammenlignes med en ♦normal♦ forretningsaktivitet, hvor der alt andet lige vil være tale om en on-going forretningsaktivitet. Opstrømsaktiviteten er her speciel, da der på et tidspunkt vil være en naturlig ende på driften, når der ikke er mere gas i Nordsøen. Derfor er det rimeligt at se på den samlede levetid af aktiviteten, når det skal vurderes hvorvidt tarifferne er rimelige.

113. Beregningerne er som tidligere anført behæftet med en række usikkerheder, bl.a. af historiske årsager, men også i forhold til fremtidige forhold om forventede produceret gasmængder. Endvidere vil det have været mere hensigtsmæssigt for tilsynet at kunne foretage vurderingen på baggrund af et faktisk, revideret regnskab for den konkrete aktivitet.

114. Særligt forventningen om fremtidige gasmængder har betydning for den fremtidige indtjening. Som det ses ovenfor om DONGs forventede gasmængder i forhold til prognoser fra Energistyrelsen, så følger DONGs forventninger tendensen fra Energistyrelsen, om end DONGs forventninger er noget lavere. Forskellen skyldes bl.a., at Energistyrelsens tal baserer sig på den samlede produktion ♦ inkl. gas til afbrænding på produktionsfeltet - samt det forhold, at DONG ikke er eneste transportør af gassen.[25] På baggrund heraf ♦ og som følge af usikkerheden generelt ved fremtidige prognoser - er det Energitilsynets opfattelse af DONGs forventninger for fremtiden forekommer forholdsvis valide ♦ om end i den lave ende.

115. Set i lyset af den nylige energipolitiske redegørelse for 2009 kan det dog ikke udelukkes, at de faktiske producerede gasmængder for fremtiden udvikler sig mere positivt end DONGs prognose. Såfremt dette bliver tilfældet, vil der alt andet lige blive transporteret mere gas i systemet fra 2009 og frem. Dette vil give en større indtjening, hvilket vil påvirke hvor langt den forventede akkumulerede fortjeneste ligger i forhold til Energitilsynets reference.

116. Det skal imidlertid bemærkes, at selv ved fremtidige gasmængder, der er 50 pct. større end dem DONG har lagt til grund og anvendelse af en 2 årig statsobligation som risikofri rente og diskonteringsfaktor, opnås en nutidsværdi af fortjenesten i hele perioden (1980-[2020-2027]) på ♦ XX mia. kr. under referencebeløbet.

117. Samlet finder Energitilsynet, at ud fra det oplyste og tilsynets egne beregninger, kan DONGs nuværende tarif samt tariffen i 2007 og 2008 - alt andet lige - ikke betegnes som urimelig i forhold til de bagvedliggende omkostninger, set i forhold til perioden som helhed. Forventningen om fremtidige gasmængder kan imidlertid ændre dette forhold, hvorfor tarifferne løbende må justeres i forhold til de fremtidige forventninger.

Ikke-diskrimination

118. En generel vurdering af, hvorvidt adgang er givet på ikke-diskriminerende vilkår vil efter Energitilsynets opfattelse både være baseret på om der er diskrimineret tredjeparterne imellem og mellem tredjeparterne og ejeren/operatørens egen brug af systemet, jf. også direktivets krav om, at der skal være en rimelig og åben adgang og at ethvert misbrug af dominerende stilling undgås.

119. Det følger imidlertid af bekendtgørelsen om adgang til opstrømssystemet, at der ikke må diskrimineres mellem *ansøgerne*, hvilket i snæver betydning må tolkes som tredjeparterne imellem $\blacklozenge$ men ikke som mellem tredjeparterne og DONG. Energitilsynet finder, at det i forhold til direktivet ville være mere hensigtsmæssigt, dersom kravet om ikke-diskrimination også gælder for DONG som ejer og bruger af systemet.

120. Såfremt DONG fx skulle udarbejde en intern aftale for selskabets eget brug af systemet, og denne interne aftale skulle anmeldes til Energitilsynet ville Energitilsynet få et samlet overblik over priser og vilkår for samtlige aktører, der transporterer gas i systemet. Energitilsynet ville dermed bedre kunne føre tilsyn med, at der ikke diskrimineres mellem brugerne af systemet. Det vil endvidere være mere troværdigt overfor tredjeparter, at DONG udarbejder en intern aftale om selskabets egen brug af opstrømssystemet - uanset at opstrømsaktiviteten ikke er selskabsmæssigt adskilt fra den øvrige kommercielle aktivitet.

121. Energitilsynet har anmodet DONG om at få tilsendt en intern aftale for DONGs eget køb af transportydelser i systemet. DONG har imidlertid oplyst, at selskabet ikke har udarbejdet en aftale om selskabets eget brug af systemet, da det ikke er et krav. Endvidere finder DONG ikke at en bindende aftale kan indgås i samme juridiske enhed.

122. DONG har dog redegjort for, at DONG som de øvrige aktører har reserveret gas i systemet og i øvrigt er underlagt de samme daglige transportregler, bl.a. pligt til at nominere, transportbegrænsning i forhold til reservationen m.v.

123. Energitilsynet finder ikke, at der efter det oplyste er grund til at antage, at DONG i forbindelse med de pågældende anmeldte aftaler har udvist diskriminerende adfærd over for de øvrige aktører i systemet. Men Energitilsynet kan ikke med den nuværende regulering på området få dette verificeret.

Ikke-diskrimination mellem transportkunderne (tredjeparterne)

124. For så vidt angår ikke-diskrimination mellem de respektive tredjeparts transportkunder $\square$ [fortroligt afsnit fjernet].

125. Ingen af parterne $\square$ .. [fortroligt afsnit fjernet].

126. Fleksibiliteten $\blacklozenge$ som reelt er line-pack (plads i røret som skabes ved at ændre på trykket) $\blacklozenge$ kan sammenlignes med et lagerprodukt, som stilles til rådighed for transportkunderne af DONG. Der vil typisk være en række omkostninger forbundet med denne line-pack/fleksibilitet (omkostninger hos DONG), ligesom det typisk vil være forbundet med omkostninger for en transportkunde at få adgang til egentlige naturgaslagre onshore (på land). [fortroligt afsnit fjernet].

127. For så vidt angår indekseringen i forhold til forbrugerprisindekset har dette kun været tilfælde for én af aftalerne, da denne løb over mere end ét kalenderår. De øvrige aftaler udløb i 2007, dvs. inden for samme kalenderår. Det er derfor ikke relevant at sammenligne aftalerne i forhold til dette punkt. Men generelt må det gælde, at når aftaler løber over en længere tidsperiode, vil det typisk være normalt at indeksere priserne.

Udvalgte forhold i hovedvilkårene

Offentliggørelse af hovedvilkår

128. Energitilsynet kan konstatere, at DONG har offentliggjort de kommercielle hovedvilkår, kapacitetsforhold samt priser m.v. på sin hjemmeside. De generelle vilkår som er udgangspunkt ved forhandling om adgang til systemet er dermed offentligt tilgængeligt for alle aktører på lige vilkår.

129. For så vidt angår rørledningen fra Tyra til det hollandske system, er det imidlertid Energitilsynets vurdering, at der på nuværende tidspunkt i praksis endnu ikke er helt eller delvis [26] åbenlys tredjepartsadgang til rørledningen (Tyra Vest - F3, som DONG ejer 50 pct. af). Det skyldes, at en tydelig og åben (gennemsigtig) tredjepartsadgang efter Energitilsynets opfattelse som minimum kræver en offentliggørelse af indikative priser og vilkår, så aktørerne på markedet har en chance for at $\blacklozenge$ opdage $\blacklozenge$, at der er tredjepartsadgang. Energitilsynet har forståelse for, at der er behov for en samordning af vilkårene med de

øvrige ejere af røret, og at det naturligt bør være operatørens opgave. Energitilsynet vil imidlertid ikke forholde sig nærmere til disse forhold i denne sag.

Fleksibilitetsforhold

130. I forhold til DONGs krav om, at en transportkunde pr. døgn skal være inden for et interval på + 2 pct. og 10 pct. af reserveret daglig kapacitet finder Energitilsynet som udgangspunkt at det er positivt, at der er en vis fleksibilitet, herunder at balanceringskravet gælder pr. døgn i stedet for pr. time. Den daglige fleksibilitet er endvidere fastsat i forhold til den line-pack, der er i ledningen og afspejler dermed systemets fysiske begrænsning. På det foreliggende grundlag finder Energitilsynet ikke grundlag for at de aktuelle fleksibilitetskrav er urimelige.

131. For så vidt angående transportkundens gasbalancekonto og DONGs ret til køb og salg af overskudsgas/underskudsgas finder Energitilsynet, at det ikke er urimeligt, at en kunde i ubalance (dvs. udover det fri tolerancebånd på 10/+2 pct.) skal betale ekstra herfor. Det afspejler de omkostninger DONG har i forbindelse med disse ubalancer med henblik på at kunne opretholde trykket i systemet. Energitilsynet finder det ligeledes ikke urimeligt, at der er lagt et vist incitamentsregulerende tillæg på, så transportkunden motiveres til at blive indenfor tolerancebåndet. Energitilsynet har ikke umiddelbart bemærkninger til, at der tages udgangspunkt i TTF-hub (Hollandsk handelsplatform for naturgas) priserne ved beregningen af prisen for denne ubalance. DONG bør dog overveje at anvende den danske gasbørs (Nord Pool Gas) som reference.

132. Endelig finder Energitilsynet ikke anledning til at kritisere, at der generelt set gælder forholdsvis strenge vilkår, hvis en transportkunde kommer i relativt set stor ubalance, jf. punkt 9.4 i hovedvilkårene. Energitilsynet finder imidlertid, at DONG i bestemmelsen bør præcisere, under hvilke forudsætninger DONG forventer at gøre alvor af bestemmelsen. En formulering som ret til men ikke pligt til forekommer noget ugenomsigtig.

Nominering

133. I hovedvilkårene er der krav om timenominering, hvilket er sædvanligt for gasbranchen. Der er samme krav i transmissionssystemet i Danmark. DONG har oplyst, at i praksis har transportkunderne mulighed for at nominere ujævnt hen over døgnet når blot de pr. døgn bliver inden for tolerancebåndet. Transportkunderne har ligeledes mulighed for løbende at renominere, og på den måde justere sin transport i forhold til et evt. produktionsfald i Nordsøen.

134. Det ses altså, at selvom der i vilkårene er krav om at levere i en jævn strøm time for time så fungerer det i praksis på den måde, at transportkunderne reelt kan levere (nominere) ujævnt henover døgnet, når blot døgnbalancen overholdes, hvilket Energitilsynet alt andet lige betragter som værende fleksibelt for transportkunderne. Af hensyn til gennemsigtighed omkring vilkårene finder Energitilsynet imidlertid at det vil være hensigtsmæssigt, hvis vilkårene i højere grad afspejler forholdene i praksis.

Transportaftalens længde

135. Energitilsynet konstaterer, at DONG har indgået aftaler på henholdsvis 12 mdr. og X mdr. Energitilsynet finder det fleksibelt, at det er muligt at indgå aftaler af kortere varighed end 12 mdr., jf. også punkt 3.4 i hovedvilkårene om at DONG tilbyder aftaler af både kort og lang løbetid.

Allokering ved leveringspunktet

136. Transportkunden er forpligtet til at underskrive en eksisterende allokeringssaftale for leveringspunktet, eller hvis en sådan ikke eksisterer forhandle en på plads med de relevante parter, jf. hovedvilkårene. Vilkårene for, hvorledes gassen aktuelt bliver allokert mellem brugerne ved leveringspunktet, er ikke offentliggjort som en del af hovedvilkårene for adgang til opstrømsrørledningssystemet.

137. Energitilsynet finder, at de allokeringsmekanismer/regler der gælder for, hvorledes den fysiske gas reelt bliver allokert ud til de respektive brugere af systemet her ved leveringspunktet Tyra eller Syd Arne - er en væsentlig del af adgangsbetingelserne for brug af opstrømssystemet.

138. Det er afgørende, at disse vilkår er tilgængelige for alle brugere og eventuelle brugere af systemet på lige vilkår. Ligeledes er det afgørende at de vilkår der gælder herfor, er rimelige og ikke diskriminerende. Uanset om det er producenten eller DONG på hver sin side af den fysiske måler ved fx Tyra der fastsætter disse vilkår så er det Energitilsynets vurdering, at disse vilkår er omfattet af opstrømsrørledningsbekendtgørelsen.

139. Energitilsynet kunne i øvrigt ikke uden videre få adgang til disse allokeringsvilkår (allokeringsmekanisme ved Tyra), med mindre Energitilsynet indgik en særlig fortrolighedsaftale med DONG med samme omfang som en fortrolighedsbestemmelse indgået mel-

lem DONG og DUC, eller såfremt Energitilsynet pålagde DONG at udlevere materialet med henvisning til relevant lovgivning. Energitilsynet har valgt ikke at lade disse allokeringforhold være en del af denne sag, men vil eventuelt tage det op separat på et senere tidspunkt.

Samlet vurdering af DONGs adgangsvilkår for opstrømssystemet

140. Energitilsynet finder, at vurderingen af om priser og betingelser er fastsat på ikke-diskriminerende vilkår også bør omfatte en vurdering af, om der er blevet diskrimineret mellem ansøgerne (tredjepartsaktørerne) af systemet indbyrdes, men også mellem tredjepartsaktørerne og ejeren som bruger af systemet.

141. Direktivet lægger efter Energitilsynets opfattelse op til en vurdering af forholdet mellem ejeren som bruger af systemet og tredjepartsbrugerne. Men bekendtgørelsen giver ikke klar hjemmel til at foretage denne vurdering, da det kun fremgår, at tilsynet skal vurdere forholdet mellem *ansøgerne*.

142. Energitilsynet finder imidlertid ikke efter det oplyste grund til at antage, at DONG har udvist diskriminerende adfærd over for tredjepartstransportkunderne. Det er dog ikke muligt for Energitilsynet at få dette forhold fuldt ud verificeret.

143. Samlet finder Energitilsynet, at ud fra det oplyste og tilsynets egne beregninger, kan DONGs nuværende tarif samt tariffen i 2007 og 2008 - alt andet lige - ikke betegnes som urimelig i forhold til de bagvedliggende omkostninger set i forhold til perioden som helhed. Forventningen om fremtidige gasmængder kan imidlertid ændre dette forhold, hvorfor tarifferne løbende må justeres i forhold til de fremtidige forventninger.

144. For så vidt angår de specifikke anmeldte aftaler, finder Energitilsynet samlet set og på det foreliggende grundlag, at DONGs forhandlede aftalevilkår med henholdsvis Shell og transportkunde X ikke har været i strid med bekendtgørelsen om adgang til opstrømsrørledningssystemet.

145. Særligt finder Energitilsynet ikke grundlag for at antage, at [fortroligt afsnit fjernet.]. Energitilsynet finder på det foreliggende grundlag heller ikke DONGs balanceringskrav urimelige. Endvidere finder Energitilsynet at det bidrager til en fleksibel brug af systemet, at transportkunder kan indgå transportaftaler af kort varighed (dvs. mindre end 12 mdr).

146. For så vidt angår DONGs mulighed for at kunne suspendere transportaftalen (punkt 9.4.) finder Energitilsynet at DONG i sine betingelser bør tydeliggøre, under hvilke forudsætninger DONG forventer at gøre alvor af sin mulighed herfor.

147. For så vidt angående krav til nominering og DONGs håndtering heraf i praksis finder Energitilsynet at det bidrager til fleksibilitet for transportkunderne $\blacklozenge$ og dermed for markedet $\blacklozenge$ at DONG håndterer dette pragmatisk, så transportkunderne i praksis har mulighed for at nominere (levere) ujævnt hen over døgnet. Af hensyn til gennemsigtighed omkring vilkårene finder Energitilsynet imidlertid at vilkårene fremover i højere grad bør afspejle forholdene i praksis.

148. Endelig skal det bemærkes, at Energitilsynet ikke i denne afgørelse har forholdt sig til allokeringsbestemmelserne ved leveringspunktet.

Afgørelse

Energitilsynet vedtog:

149. At DONG Energy's anmeldte forhandlede aftaler samlet set og på det foreliggende grundlag ikke er i strid med bekendtgørelsen om adgang til opstrømsrørledningssystemet, jf. § 5 og § 6 i opstrømsbekendtgørelsen.

150. At der ikke efter det oplyste er grund til at antage, at DONG Energy har udvist diskriminerende adfærd i forhold til tredjeparternes adgang til systemet, jf. de anmeldte aftaler fra 2007 og 2008, jf. opstrømsbekendtgørelsens § 5 og § 6.

151.

[1] Det specifikke årstal er fortroligt.

[2] BEK om adgang til opstrømsrørledningsnet, nr. 1090 af 6. december 2000.

[3] Begreberne opstrømssystem, opstrømsrørledningssystem, systemet, opstrømsrørledninger, rørforbindelse og rørledninger m.v. vil blive anvendt i dette notat, uden at de forskellige benævnelser skal tillægges forskellig betydning.

[4] Tyra feltet er opdelt i en øst og vest platform, se figur 2 nedenfor.

[5] DUC (Dansk Undergrunds Consortium) har koncession på 15 af de i alt 19 producerende danske gasfelter i Nordsøen. DUC er et arbejdsfællesskab mellem Mærsk Olie & Gas, Shell og Chevron. Mærsk Olie & Gas er operatør på DUC $\blacklozenge$ s gasfelter.

[6] Danmarks olie- og gasproduktion 2006, side 16 og 97, Energistyrelsen.

[7] Jf. DONGs årsrapport 2007, side 34.

- [8] Afgørelse af DONG/DUC naturgasaftaler, truffet af Konkurrencerådets formand og Konkurrencestyrelsens direktør den 24. april 2003.
- [9] Nominel kapacitet er den fysiske/tekniske kapacitet i røret i alt, hvor tilgængelig er den kapacitet der er tilgængelig dvs. tilbage til tredjepart.
- [10] Når en transportkunde nominerer, betyder det at kunden giver udtryk for, hvilken mængde der planlægges transporteret time for time i det kommende døgn.
- [11] Hovedvilkår og betingelser for transport af gas i DONG Naturgas' søledninger til den danske vestkyst, version 1.01 dateret 1. februar 2008
- [12] Lagerplads i rørledningen, der skabes ved at øge eller mindske trykket af naturgas i ledningen.
- [13] At renominere betyder at kunne ændre/justere ved den forventede mængde, der planlægges transporteret i det pågældende døgn.
- [14] Interconnection and operational balancing agreement.
- [15] TTF hub er en platform for gashandel på en hollandsk energibørs.
- [16] Gassco har ansvaret for transport af gas fra Norge til Europa, fx kan nævnes Europipe I og II, som leverer norsk gas til Holland og Tyskland. Gassco ejes 100 pct. af den norske stat. Gassled er den formelle ejer af infrastrukturen, og er kommercielt ejet.
- [17] WACC er en forrentningsssats der bruges til beregning af en rimelig forrentning af den investerede kapital. WACC = en vægtning af fremmedkapitalens (FK) og egenkapitalens (EK) forrentning på baggrund af kapitalstrukturen. Forrentningen af EK er typisk større end forrentningen af FK, da EK er mere udsat ved svigtende indtægter end FK. Kapitalstrukturen er derfor afgørende ved fastsættelse af WACC.
- [18] Forskellen i WACC skyldes højere renter i tidligere periode pga. høj inflation.
- [19] Energipolitisk redegørelse 2009 af 30. april 2009.
- [20] Europa-Parlamentets og Rådets Direktiv 2003/55/EF af 26. juni 2003 om fælles regler for det indre marked for naturgas og om ophævelse af direktiv 98/30/EF
- [21] Siden år 2000 har tredjeparter kunnet få adgang til transport af naturgas i opstrømsrørledningerne i Danmark.
- [22] Lov om naturgasforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1116 af 8. november 2006, med de ændringer der følger af lov nr. 549 af 6. juni 2007
- [23] BEK nr. 1090 af 6. december 2000
- [24] Siden 1. januar 2004 har alle haft fri adgang til at vælge leverandør. Derfor har alle nu som udgangspunkt ret til adgang til opstrømsrørledningssystemet.
- [25] Gassen kan transporteres til Holland af andre transportører end DONG, jf. de tre DUC partneres kapacitetsrettigheder i Tyra Vest-F3 rørledningen.
- [26] Fx kun til den kapacitet, der ejes af DONG.
-